

Метричні книги, які зберігаються в архівах відділів державної реєстрації актів цивільного стану реєстраційних служб області

Архіви відділів державної реєстрації актів цивільного стану Івано-Франківської області є найціннішим першоджерелом для вивчення генеалогії роду, а також для написання історії населених пунктів.

В архівах знаходяться метричні книги римо-католицької, греко-католицької та іудейської парафій Станіславського воєводства, які написані латиною, українською та польською мовами.

За 1918-1920 роки метричні книги (крім іудейської парафії) написані українською мовою у зв'язку з розпадом Австро-Угорської імперії та створенням Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР).

Архіви відділів державної реєстрації актів цивільного стану області станом на 01.01.2013 року нараховують 1455 метричних книг про народження (*liber natorum*), смерть (*liber mortuorum*), шлюб (*liber copulatorum*) та датуються з 1785 року. Вони є неповними у порівнянні з тією кількістю установ релігійних культів, які діяли на території колишнього Станіславського воєводства і створювали ці документи. Їх втрата пояснюється історичними подіями і процесами, які проходили на території Прикарпаття, і були несприятливі для їх збереження.

Метричні книги, що містять записи про народження (*liber natorum*) включають дату народження і дату хрещення дитини; назву населеного пункту та номер будинку, де проживали на той час батьки дитини; віросповідання; ім'я та прізвище батьків, їхній соціальний стан (робітник або селянин, бідний чи заможний), прізвище матері (завжди писалося дівоче); ім'я і прізвище баби-повитухи, котра приймала пологи; прізвище священника, який хрестив дитину. Є й інформація, чи була дитина народжена у шлюбі або є незаконнонародженою (в цьому випадку вказувалося лише прізвище матері). Бували випадки, коли через декілька років людина змінювала прізвище (або померла), і це теж відображалось у примітках у церковній книзі про народження.

Не менше можна почерпнути з метричних книг про шлюб та про смерть.

Метричні книги про народження (*liber natorum*), смерть (*liber mortuorum*), шлюб (*liber copulatorum*), виготовлялися державним коштом і друкарським способом в одній з друкарень м. Станіславова на спеціальному папері з гербовими знаками. Обкладинка такої книги була оправлена в шкіру або спеціальне полотно, книга прошивалася міцними нитками, кінці яких скріплювалися сургучними печатками, а сторінки нумерувалися. Таким чином, вилучення з книги небажаних для когось записів при перевірці ставало чітко помітним і загрожувало покаранням для винуватців.

На теперішній час багато метричних книг знаходяться в історичному музеї м. Івано-Франківська, в церквах, костелах, синагогах Івано-Франківської області та не передані ні відділах ДРАЦС, ні Державному архіву області.

При пошуку метричних записів важливо відразу визначитися з адміністративно-територіальною приналежністю та назвою населеного пункту в період, про який йде мова в заяві (запиті), оскільки в більшості випадків заявники вказують сучасну назву і адміністративний поділ на цей час.

Міські гміни, згідно із законами Австро-Угорщини від 13 березня 1889 р. і 3 липня 1896 р., які зберегли свою чинність і в польський період, поділялися на міста і містечка.

Статус міст мали одинадцять населених пунктів: Болехів, Галич, Долина, Коломия, Кути, Рогатин, Снятин, Станіслав, Тисмениця. Вони належали до категорії міст за Статутом, устроєм органів самоврядування та адміністративно-територіальним поділом.

Міські поселення Більшівці, Богородчани, Бурштин, Городенка, Делятин, Журавно, Заболотів, Калуш, Косів, Надвірна, Рожнятів, Отинія, Княгинин, Печеніжин, Тлумач, Турка за Статусами 1889, 1896 рр. були тільки містечками, але згідно з адміністративними поділами Польщі 1923, 1932 рр. і функціями, які вони виконували їх органи самоврядування належали до міст.

Богородчани (в 1854–1932 рр.), Бурштин (до 1867 р.), Войнилів (до 1867 р.), Гвіздець-Місто (до 1867 р.), Городенка, Делятин (до 1867 р.), Заболотів (до 1867 р.), Калуш, Косів, Надвірна, Рожнятів (до 1867 р.), Обертин (до 1867 р.), Печеніжин (у 1854–1929 рр.), Солотвин (до 1867 р.), Тлумач були повітовими центрами.

На території області існували населені пункти, які за адміністративним поділом Польщі належали до сільських громад, але в попередні історичні періоди мали статус містечок, зберегли традиційний містечковий устрій, тому віднесення їх до категорії містечок і в польський період більш точно відповідає фактичному характеру поселення. Це – Букачівці, Войнилів, Гвіздець-Місто, Єзупіль, Княгиничі, Лисець, Маріампіль Місто, Кулачківці, Кукільники, Підгороддя, Підкамінь, Пістинь, Обертин, Солотвин, Стратин, Фирлеїв, Чернелиця, Хотимир, Яблунів.

Розбіжності у віднесенні до категорій міст чи містечок в австрійський період виникли внаслідок того, що деякі міста, будучи в різний час навіть повітовими центрами, не мали законодавчого статусу міст. Натомість згідно з адміністративно-територіальним поділом Польщі 1923, 1932 рр. до категорії міст офіційно були включені не тільки ті, які мали законодавчо закріплені привілеї міст, але й ті, які відповідали цьому статусу за фактичним устроєм самоврядування та адміністративними критеріями. Частина містечок, які колись мали привілеї міст чи містечок, за адміністративним поділом Польщі належали до сільських громад, але віднесення їх до категорії містечок.

У Станіславському воєводстві станом на 01.04.1932 було 28 міських і 827 сільських гмін.

У вересні 1934 р. у Польщі була проведена адміністративно-територіальна реформа, повіти поділені на гміни і громади. У результаті реформи станом на 01.10.1934 у воєводстві було 28 міських та 119 сільських гмін та 909 громад.

У період 1939–1941, 1944–1947 років на території області було два міста обласного підпорядкування – Станіслав та Коломия – і 36 районів:

1. Більшівцівський	21. Лисецький
2. Богородчанський	22. Надвірнянський
3. Болехівський	23. Обертинський
4. Букачівський	24. Отинянський
5. Бурштинський	25. Перегінський
6. Вигодський	26. Печеніжинський
7. Войнилівський	27. Рогатинський
8. Галицький	28. Рожнятівський
9. Гвіздецький	29. Снятинський
10. Городенківський	30. Солотвинський
11. Долинський	31. Станіславський
12. Жаб'ївський	32. Тисменицький
13. Жовтневий	33. Тлумацький
14. Заболотівський	34. Чернелицький
15. Калуський	35. Яблунівський
16. Коломийський	36. Яремчанський
17. Коршівський	
18. Косівський	
19. Кутський	
20. Ланчинський	

На території Івано-Франківської області, на даний час, є 5 міст обласного підпорядкування (м. Болехів, м. Івано-Франківськ, м. Калуш, м. Коломия, м. Яремче) та 14 районів.